

ARTUR MICHALAK *

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

DZIAŁANIA W OBSZARZE ZAJĘTYM PRZEZ PRZECIWNIKA – ROLA, MOŻLIWOŚCI I OGRANICZENIA W WYKORZYSTANIU WOJSK OBRONY TERYTORIALNEJ

ACTIONS IN THE AREA OCCUPIED BY THE ENEMY – ROLE, CAPABILITIES AND LIMITATIONS IN THE USE OF TERRITORIAL DEFENSE FORCES

ABSTRACT: Ustawą z dnia 01 stycznia 2017 roku powołano w Polsce nowy rodzaj sił zbrojnych – Wojska Obrony Terytorialnej. Prace nad ich utworzeniem zaczęły się kilka miesięcy wcześniej. Po raz pierwszy w Polsce utworzono siły, których działanie bojowe przypisane jest do stałych rejonów odpowiedzialności (SRO). Powoduje to, że siły te nie wycofują się, lecz zostają w obszarze, który może być zajęty przez przeciwnika. Tym samym prowadzenie działań nieregularnych stało się jednym z głównych zadań nowoutworzonych wojsk. Doświadczenia konfliktów XXI wieku podkreślają, iż działania na tyłach przeciwnika oraz oddziaływanie na jego siły i środki w czasie okupacji mają kluczowe znaczenie dla podtrzymania ducha walki i końcowego sukcesu polityczno-militarnego.

KEYWORDS: sztuka wojenna, siły zbrojne, wojska obrony terytorialnej, działania taktyczne, działania nieregularne (niekonwencjonalne).

ABSTRACT: By the Act of January 1, 2017, a new type of armed forces was established in Poland - the Territorial Defense Forces. Work on their creation began a few months earlier. For the first time in Poland, were created forces, whose combat operations are assigned to permanent areas of responsibility (AOR). This means that these forces do not retreat but remain in the area that can be occupied by the enemy. Thus, conducting irregular operations became one of the main tasks of the newly created troops. The experience of twenty-first century

* **ptk dr hab. inż. Artur Michalak**, War Studies University, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0002-0351-0845> a.michalak@akademia.mil.pl

conflicts emphasizes that actions in the rear of the enemy and the impact on his forces and means during the occupation are crucial to maintain the fighting spirit and final political and military success.

KEYWORDS: the art of war, armed forces, territorial defense troops, tactical actions, irregular (unconventional) actions

WPROWADZENIE

Wojska obrony terytorialnej, jako Rodzaj Sił Zbrojnych (RSZ), powołane zostały nowelizacją zapisów *Ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 01 stycznia 2017 roku*¹. Jednakże, prace nad ich współczesnym obliczem rozpoczęły się niemal rok wcześniej wraz z powołaniem Biura ds. utworzenia obrony terytorialnej². Tym samym, rozpoczęły się prace nad odtworzeniem wojsk terytorialnych, które faktycznie niemalże nie istniały od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku.

Do roku 2016 realizacja różnych koncepcji, związanych z odtworzeniem wojsk o charakterze terytorialnym, zawsze wstrzymywana była przez powoływanie się na sytuację ekonomiczną kraju, choć wydaje się, że faktycznie przeważnie zaważał brak woli politycznej i wojskowej. Wojna na wschodzie Ukrainy prowadzona w latach 2014-16 w sposób bezpośredni wskazała, iż zagrożenie militarne w Europie to nie utopia. Zaangażowanie się Federacji Rosyjskiej w walki na Ukrainie, groźba rozpostarcia się konfliktu na kraje bałtyckie, zamieszkałe przez znaczną mniejszość rosyjską, w sytuacji członkostwa tych krajów w NATO oraz jawne okazywanie wrogości Sojuszowi Północnoatlantyckiego, którego krajem granicznym jest Polska, spowodowało przekroczenie swoistego punktu decyzyjnego o podjęciu działań dla realnego wzrostu potencjału obronnego Polski. Nie chcąc „odwieszać” pełnienia obowiązkowej służby wojskowej dla ogółu obywateli, w sytuacji gdy doświadczenia z funkcjonowania Narodowych Sił Rezerwowych nie były pozytywne, podjęto decyzję o utworzeniu wojsk, które w pewien sposób łączyłyby efekty powszechności i dobrowolności. Określono cele, a co za tym idzie priorytetowe kierunki wykorzystania wojsk obrony terytorialnej (WOT), do których należały m.in:

¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. z 2016 r. poz. 1534, 2138, z 2017 r. poz. 60, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19670440220> [dostęp 30.11.2018].

² 25.04.2016 r. minister Obrony Narodowej podpisał koncepcję utworzenia sił obrony terytorialnej.

1. Zwielenokrotnienie potencjału odstraszenia Sił Zbrojnych RP, poprzez wsparcie wojsk operacyjnych i stworzenie optymalnych warunków do pełnego wykorzystania ich zdolności bojowych.
2. Uzyskanie przez WOT zdolności operacyjnych do prowadzenia działań nieregularnych.
3. Odbudowa patriotycznych fundamentów systemu obronnego oraz sił zbrojnych³.

Spośród wyżej wymienionych, kluczowe pod względem organizacji wojsk, ich wyposażenia i sposobu użycia jest uzyskanie przez wojska OT zdolności operacyjnych do prowadzenia działań nieregularnych, które współcześnie określa się jako działania prowadzone w obszarze zajęтым przez przeciwnika. Z punktu widzenia operacyjno-taktycznego oznacza to „obowiązek” pozostania na terenie zajmowanym przez przeciwnika i kontynuowania walki na jego zapleczu i w warunkach okupacji. W teorii sztuki wojennej, nie jest to nowe wyzwanie (prowadzenie działań nieregularnych), ale w dotychczasowych rozważaniach działania te mogły mieć charakter zamierzony lub wymuszony. Przy czym „zamierzone” z powodu stosunkowo niskiego potencjału wojsk operacyjnych były „unikane” lub ograniczane do pozostawienia niewielkich sił na tyłach przeciwnika. Faktycznie od roku 2017 Polska utworzyła kilkudziesięcno tysięcy siły, których jednym z podstawowych zadań było prowadzenie działań taktycznych w obszarze zajęтым przez przeciwnika. Tym samym powstał obszar działań „podstawowych” (dla wojsk OT), wymagający utworzenia swoistej teorii, ujmującej w sobie przyjęte możliwości WOT.

Celem zaprezentowanych w publikacji treści jest przedstawienie informacji i wniosków, uzyskanych w czasie badań autora, a tym samym generowanie wiedzy dotyczącej znaczenia i przeznaczenia wojsk obrony terytorialnej w kontekście ich bojowego wykorzystania na współczesnym i przyszłym polu walki, w sytuacji prowadzenia działań w obszarze zajęтым przez przeciwnika.

Powyższe stanowi kanwę sytuacji problemowej, której rozwiązanie może stanowić odpowiedź na pytanie: *Jakie są najefektywniejsze kierunki wykorzystania wojsk obrony terytorialnej w czasie prowadzenia działań w obszarze zajęтым przez przeciwnika, z uwzględnieniem obowiązujących rozwiązań ramowych w zakresie organizacji, wyposażenia i sposobu użycia tych wojsk w Polsce?* Do wygenerowania wniosków, niezbędne jest uzyskanie odpowiedzi na pytania szczegółowe:

1. Jaka jest organizacja i przeznaczenie wojsk obrony terytorialnej?

³ Vide, A. Michalak, *Działania taktyczne wojsk obrony terytorialnej*, ASzWoj, Warszawa 2020, s. 76-78.

2. Jaka jest struktura działań bojowych na współczesnym polu walki? Jakie jest miejsce, rola i ograniczenia wykorzystania wojsk obrony terytorialnej w strukturze działań bojowych?
3. W jaki sposób wojska obrony terytorialnej winny być wykorzystane w czasie prowadzenia działań w obszarze zajęтым przez przeciwnika, z uwzględnieniem zachowania efektywności działań?

Odpowiedź na powyższe pytania umożliwi czytelnikowi uzyskanie szerszego spojrzenia na wojska obrony terytorialnej w Polsce, w tym określenie nie tylko ich możliwości użycia ale także ograniczeń. Tym samym stworzone są warunki do kreowania i gromadzenia wiedzy z zakresu bezpieczeństwa i potrzeb systemu obronnego państwa.

PRZEZNACZENIE WOJSK OBRONY TERYTORIALNEJ

Wojska obrony terytorialnej określa się jako *jeden z rodzajów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej zasadniczo przeznaczony do obrony kraju w skali lokalnej i regionalnej oraz do wsparcia układu pozamilitarnego w działaniach dotyczących reagowania kryzysowego*⁴.

Zgodnie z założeniami z 2016 roku wojska te są ochotniczą formacją wojskową, której skład stanowią żołnierze zawodowi – ok. 10% oraz żołnierze Terytorialnej Służby Wojskowej (TSW) – ok. 90%. Zasadniczym przeznaczeniem tych wojsk jest wsparcie wojsk operacyjnych (czas wojny i kryzysu) oraz elementów układu pozamilitarnego (UPM) we wszystkich stanach funkcjonowania państwa⁵. WOT prowadzi działania militarne samodzielnie i we współdziałaniu z wojskami operacyjnymi dla osiągnięcia określonych celów militarnych oraz dla ochrony lokalnych zasobów i ludności cywilnej. Żołnierze formacji realizują także szereg zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa ludności i ochrony zasobów wobec możliwych do wystąpienia zagrożeń niemilitarnych. Co warte podkreślenia, to fakt, iż mimo ochotniczego charakteru i dochodzeniowej realizacji szkolenia (w weekendy), formacja to może i jest wykorzystywana do realizacji zadań we wszystkich stanach funkcjonowania państwa, praktycznie na całym terytorium Polski.

⁴ *Zasady użycia Wojsk Obrony Terytorialnej (DT-3.40.1)*, CDiSSZ, Bydgoszcz 2016, s. 60.

⁵ Faktycznie jako wydzielone elementy wojsk wsparcia (nie jedyne), wchodzi w skład obrony terytorialnej, którą stanowi zespół terenowych sił i środków wyodrębnionych z poszczególnych podsystemów tworzących system obronny państwa przygotowanych do realizacji zadań obronnych we wszystkich stanach gotowości obronnej państwa, por. *Wojska obrony terytorialnej w operacji (DD-3.40)*, DWOT 1/2018, Warszawa 2018, s. 10.

Wojska Obrony Terytorialnej nie są formacją przewidzianą do prowadzenia działań rozstrzygających. Ich istotą użycia i wykorzystania jest wsparcie innych podmiotów odpowiedzialnych za kształtowanie i utrzymanie bezpieczeństwa w państwie⁶. Wojska obrony terytorialnej nie zostały powołane jako kolejna „formacja mundurowa” do zwalczania określonych zagrożeń (jak policja, czy też straż graniczna). W wypadku pojawienia się niebezpieczeństw, lub konieczności usuwania skutków ich wystąpienia, wojska OT mają wspierać UPM (lub wojska operacyjne, inne wojska wsparcia). Powiązanie miejsca zamieszkania z miejscem służby, powszechnością występowania formacji w skali kraju, preferuje te siły do stosunkowo szybkiej reakcji na zagrożenia i możliwości wsparcia innych służb państwowych.

Podstawowe zadania WOT czasu pokoju („P”) związane są zasadniczo z trzema grupami aktywności. Dwie z nich odpowiadają na zagrożenia/ potrzeby mogące wystąpić w czasie „P” w kraju, zaś trzecia ma aspekt kształtujący, związany z kształtowaniem postaw obywatelskich i wartości patriotycznych. Zagrożenia te mogą mieć źródła „quasimilitarne” – najczęściej utożsamiane z działalnością terrorystyczną wrogich podmiotów oraz możliwymi do wystąpienia różnego rodzaju zdarzeń i katastrof. Do zadań tych w czasie „P” zaliczać się będą między innymi:

- usuwanie skutków różnego typu zdarzeń i katastrof oraz zapewnienie szerokiego wsparcia terenowym organom administracji rządowej i samorządowej w tym zakresie;
- udział w ewakuacji ludności cywilnej z zagrożonych rejonów;
- udział w akcjach poszukiwawczych i ratowniczych;
- ochrona ludności, instytucji i mienia w ramach podejmowanych przez państwo działań o charakterze antyterrorystycznym;
- wsparcie działań kontrterrorystycznych;
- wsparcie elementów sił układu pozamilitarnego, w zakresie realizowanych przez nie zadań, w sytuacji gdy ich potencjał jest niewystarczający;
- udział w systemie zbierania i analizowania informacji o zagrożeniach⁷;

Główne zadania dla WOT w czasie wystąpienia sytuacji kryzysowych („K”), związane są z wystąpieniem zdarzeń o charakterze destabilizacyjnym, gdzie konieczne jest podjęcie kroków z użyciem potencjału obronnego, dla zapewnienia „normalnego” funkcjonowania państwa.

⁶ Vide, J. Marczak, R. Jakubczak, *Raport strategiczny: Siły Zbrojne RP w drugiej dekadzie XXI wieku. Koncepcja strategiczna Obrony Terytorialnej RP*, AON, Warszawa 2014, s. 73-75.

⁷ Vide, A. Michalak, *Cele, zadania, struktura i funkcje wojsk obrony terytorialnej w XXI wieku*, [w:] *Wojska obrony terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku*, M. Lasoń, M. Klisz, „Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka” 2017, nr 3, s. 31-34.

Stan kryzysu występuje między pokojem, a wojną, a także zawsze po wojnie. W zależności od efektywności podejmowanych działań, może ustabilizować sytuację – i powrócić do stanu pokoju, lub rozwinąć się dalej i przeobrazić w wojnę (powrócić do stanu wojny). W związku z tym do podstawowych zadań WOT w czasie kryzysu należy:

- reagowanie na kierunku zagrożenia;
- demonstrowanie obecności;
- przygotowanie SRO do obrony;
- wsparcie UPM w zakresie realizacji ich działań (np. wsparcie dla straży granicznej w zakresie ochrony granicy państwa, policji w zakresie ochrony ważnych obiektów);
- wsparcie procesu mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk, a także przegrupowania wojsk operacyjnych własnych i sojuszniczych;
- w wypadku skierowania do wykonywania działań wojsk operacyjnych – wsparcie ich działań pod względem informacyjnym i osłonowym⁸.

Współcześnie coraz mocniej zaznacza się „odchodzenie” od otwartej wojny między państwami, na rzecz konfliktu zbrojnego „realizowanego” w ramach stanu kryzysu między państwami⁹. Obecny system powiązań politycznych, gospodarczych i ekonomicznych w skali mikro i makro w wypadku otwartej „wojny” może prowadzić do znacznej destabilizacji sytuacji w danych państwach objętych wojną, ich sojusznikach polityczno-gospodarczych oraz w krajach neutralnych, zarówno w regionie, jak i na świecie. Tym samym, w porównaniu ze wcześniejszymi latami, stan kryzysu może, być znacznie rozciągnięty w czasie¹⁰.

Przeznaczeniem WOT w czasie wojny („W”) jest realizacja zadań związanych z prowadzeniem działań bojowych wymierzonych w przeciwnika, na terytorium naszego kraju. Do zadań tych zalicza się:

- prowadzenie działań bojowych wymierzonych w przeciwnika na całym terytorium państwa, także w obszarach zajętych przez przeciwnika (o charakterze obronnym, nieregularnym/ niekonwencjonalnym, przeciwdywersyjnym i innych);
- udział w ochronie granic, rejonów/ obszarów, ważnej infrastruktury – samodzielnie i we współdziałaniu z innymi uczestnikami działań;

⁸ Ibidem.

⁹ Vide, konflikt na wschodzie Ukrainy (Ukraina-Rosja od 2014) oraz w Górnym Karabachu (Azerbejdżan-Armenia).

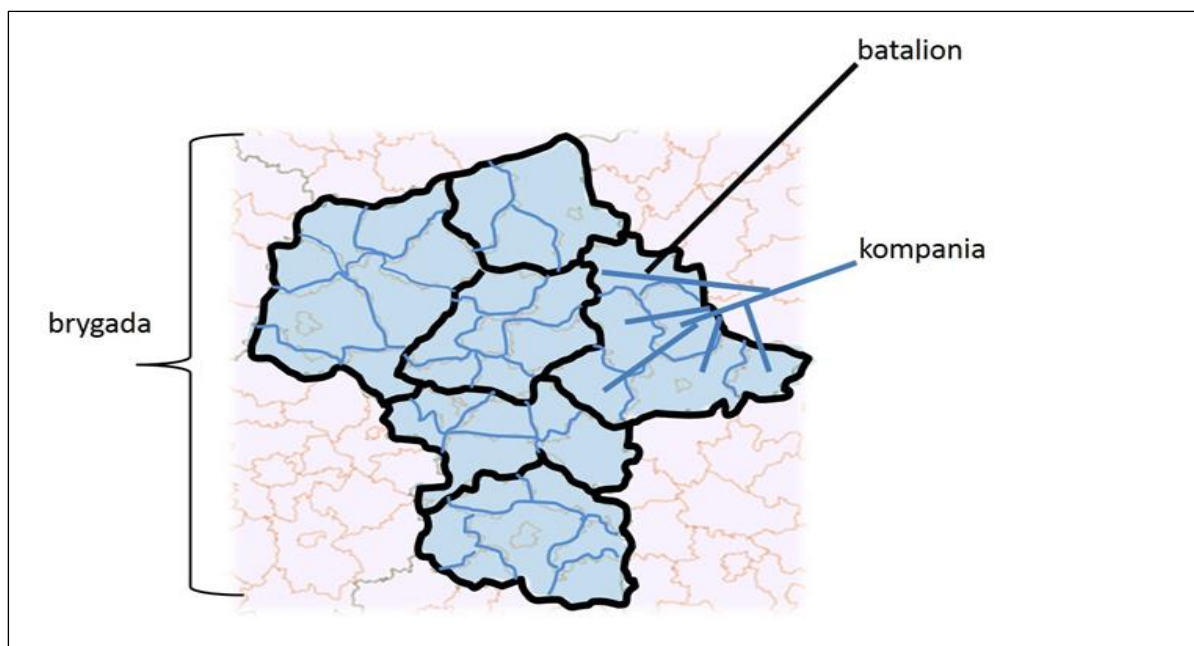
¹⁰ Powoduje to coraz dłuższą fazę „stabilizacyjną”, względem starcia regularnego.

- udział w zabezpieczeniu przegrupowania i rozwinięcia wojsk operacyjnych własnych i sojusznicznych;
- wsparcie elementów UPM w zakresie podejmowanych przez nie działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- udział w ochronie mienia państwowego i dóbr kultury przed grabieżą i zniszczeniem;
- wsparcie bojowe ruchu oporu¹¹.

Struktura organizacyjna WOT powiązana jest bezpośrednio ze strukturą administracyjną Polski. Brygady obrony terytorialnej (BOT) – po jednej – rozmieszczone są w poszczególnych województwach (wyjątkiem są województwa lubelski i podkarpackie, gdzie występować będą po dwie brygady oraz mazowiecki – trzy). W skład brygad wchodzi bataliony lekkiej piechoty (blp), które obejmują kilka powiatów województwa z przypisanymi im kompaniami (por. rys. 1).

Rysunek 1

Podział województwa na bataliony i kompanie, z uwzględnieniem podziału administracyjnego (schemat ideowy)

Źródło: A. Michalak, *Działania taktyczne...*, op.cit., s. 90.

¹¹ Vide, M. Stachowski, *Koncepcja Wojsk Obrony Terytorialnej jako piątego rodzaju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (materiał dyskusyjny)*, [w:] *Wojska obrony terytorialnej w...*, M. Lasoń, M. Klisz, op.cit., s. 58-59.

Obecnie organizacja WOT, tylko w niewielkim stopniu odbiega od przyjętych w latach 2016-17 założeń. Wynika to z odmiennej sytuacji demograficznej w niektórych województwach oraz późniejszym rozpoczęciu formowania niektórych brygad OT.

W przyjętych doktrynalnie założeniach użycia¹² wojsk obrony terytorialnej, warto zwrócić uwagę na zdecentralizowane wykorzystanie tych sił. Z zasady w czasie „W” oddziały i pododdziały winny być użyte w swoich Stałych Rejonach Odpowiedzialności (SRO). Dla brygady jest to obszar województwa, dla batalionu lekkiej piechoty – obszar kilku powiatów¹³. W swojej istocie ma to zapewnić ciągłość oddziaływania na przeciwnika w całym obszarze kraju. Z drugiej strony uniemożliwia to dowódcom wojsk operacyjnych (różnych szczebli) koncentracji jednostek WOT w danym miejscu i czasie oraz użycie ich na wzór wojsk operacyjnych (lądowych). Z punktu widzenia teorii i praktyki sztuki wojennej „przypisanie” WOT do SRO jest znacznym ograniczeniem roli dowódców, ale z drugiej strony – do czasu opracowania i wprowadzenia w życie odpowiednich stałych procedur operacyjnych dotyczących współdziałania wojsk operacyjnych i wojsk obrony terytorialnej (z uwzględnieniem przeznaczenia, możliwości i ograniczeń użycia wojsk OT) – jest niezbędne.

W czasie wystąpienia sytuacji klęsk żywiołowych i katastrof oraz innych zagrożeń/ sytuacji niemilitarnych, wykorzystanie wojsk OT nie jest ograniczone do SRO. Zgrupowania mogą być używane w dowolnym miejscu kraju.

Podsumowując należy podkreślić, iż wojska obrony terytorialnej liczebnością dorównują prawie zawodowemu wojskom lądowym. Ich struktura organizacyjna jest jednolita (z pewnymi odstępstwami dotyczącymi liczebności niektórych pododdziałów w niektórych województwach). Rozmieszczenie wojsk OT bezpośrednio jest związane z podziałem administracyjnym kraju, co znacznie ułatwia współdziałanie z układem pozamilitarnym (podział administracyjny kraju) oraz władzami terenowymi szczebla rządowego i samorządowego. Mimo ochotniczego charakteru przedmiotowej formacji, są to wojska utrzymywane w stosunkowo wysokiej gotowości do działania. Mogą być użyte w różnych stanach funkcjonowania państwa, zarówno wobec zagrożeń militarnych, jak i niemilitarnych oraz przy wystąpieniu potrzeb lokalnych. Ich rozmieszczenie powoduje, że mogą podejmować działania praktycznie w każdym miejscu kraju. Jednoczesne użycie ich w kilku miejscach na raz

¹² Vide, *Zasady użycia...*, op.cit., oraz *Wojska obrony terytorialnej w...*, op.cit.

¹³ Dopuszcza się użycie sił poszczególnych jednostek organizacyjnych do użycia w sąsiednim SRO, w ramach świadczenia pomocy oraz koncentracji określonego wysiłku w danym miejscu i czasie.

jest możliwe, co znacznie je odróżnia od innych RSZ (np. wojsk lądowych), których położenie przypisane jest do określonych miejsc stałej dyslokacji, a wykorzystanie może być ograniczone między innymi stopniem rozwinięcia danej jednostki, liczebnością oraz udziałem w przedsięwzięciach krajowych i zagranicznych (misje zagraniczne, szkolenia krajowe i zagraniczne). Ograniczenie użycia WOT do terytorium kraju, powoduje że wojska te zawsze są w pełnej dyspozycji do użycia. WOT są wojskami wsparcia, co oznacza że przede wszystkim kształtują sytuację i stwarzają warunki dla innych podmiotów działania. W sytuacjach poza wojennych jest to przede wszystkim UPM, w sytuacjach wojennych – wojska operacyjne. W tym względzie WOT może prowadzić działania wspólnie z wojskami operacyjnymi i UPM lub samodzielnie na ich korzyść. Spośród innych RSZ i wywodzących się z nich wojsk operacyjnych, wojska OT wyróżniają się przywiązaniem do swoich macierzystych rejonów odpowiedzialności. Bez względu na rozwój sytuacji, w tym uzyskiwane powodzenie przeciwnika – pozostają w nich i kontynuują swoje działania. Stąd ich przeznaczenie bojowe i wyszkolenie w równym stopniu musi obejmować „umiejętności” prowadzenia działań w ugrupowaniu przeciwnika (działań o charakterze nieregularnym), działań bezpośrednich, a także działań o charakterze przeciwdywersyjnym na tyłach wojsk własnych lub obszarze tylnym państwa.

STRUKTURA DZIAŁAŃ BOJOWYCH

Struktura działań bojowych wojsk obrony terytorialnej może być rozpatrywana w dwóch aspektach. Po pierwsze jako umiejscowienie działań względem położenia przeciwnika, po drugie, jako „efekt” prowadzenia tych działań.

W pierwszym przypadku najczęściej mówimy o prowadzeniu działań głębokich, bezpośrednich i tylnych. W drugim przypadku o prowadzeniu działań rozstrzygających, kształtujących i wspierających. Tak przyjęta typologia, w dalszej części, umożliwi w sposób przystępny na zrozumienie roli i znaczenia podejmowanych działań przez każdy podmiot, a w tym przypadku przez wojska obrony terytorialnej względem całości sił zbrojnych.

Działania głębokie, prowadzone są na tyłach przeciwnika (poza strefą działań bezpośrednich). Ich zasadniczym celem jest rozproszenie potencjału przeciwnika, zmuszenie go do angażowania sił na całej swojej głębokości ugrupowania oraz zakłócenia jego swobody działania. Cel prowadzenia tych działań wyraża się przede wszystkim pod względem wpływu na działania bezpośrednie, które z punktu widzenia sztuki wojennej są nadrzędne i rozstrzygające.

Działania bezpośrednie, stanowią o rozstrzygnięciu walki/ boju. Tu dochodzi do zasadniczej interakcji między wojskami własnymi, a wojskami przeciwnika. Tym samym skutki starcia są natychmiastowe i wymierne.

Działania tylne, prowadzone są poza bezpośrednią strefą działań, na tyłach wojsk własnych. Ich celem jest przede wszystkim zapewnienie i utrzymanie swobody działania wojsk własnych, rozumianego głównie jako manewru i zabezpieczenia logistycznego.

Faktycznie, przyjęcie podziału na wymienione trzy strefy, sprzyja podejmowaniu działań ukierunkowanych na integrację wysiłku i efektów działań. Umożliwia skoordynowane użycie sił i środków poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, a także rodzajów wojsk.

Miejsce, rola i znaczenie wojsk OT w poszczególnych strefach działań wynika przede wszystkim z ich organizacji i przyjętego sposobu działania. Faktycznie uwidaczniają się tu różnice pomiędzy nimi, a wojskami lądowymi (operacyjnymi). Głównym celem wojsk operacyjnych jest załamanie uderzeń powietrzno-lądowych wojsk przeciwnika. Najczęściej o powodzeniu w osiągnięciu tego celu świadczy starcie w strefie bezpośredniej. Stąd wojska operacyjne główny wysiłek pokładają w działaniach bezpośrednich, co uwidacznia się przyjmowanymi strukturami, uzbrojeniem, wyposażeniem, a finalnie sposobowi działania. Przy czym należy zaznaczyć, że działania w strefie działań głębokich i tylnych nie są przez wojska operacyjne pomijane, ani „zapominane”, ale nie stanowią one miejsca skupienia głównego wysiłku działań bojowych tych wojsk¹⁴.

Z kolei wojska obrony terytorialnej – z racji rozmieszczenia na całym terytorium kraju, nie wycofywania się i prowadzenia działań w pewnej decentralizacji – nie wpisują się w sposób jednoznaczny w jakąś wybraną strefę działań. Z racji bezpośredniego współdziałania z wojskami operacyjnymi w strefie działań bezpośrednich, najczęściej przytacza się i omawia podejmowanie działań tych wojsk na rzecz wojsk operacyjnych. Faktycznie nie oddaje to rzeczywistego stanu rzeczy. Wojska OT przebywając w SRO muszą być przygotowane do prowadzenia działań w głębi ugrupowania przeciwnika, w strefie tylnej i bezpośredniej działań. Nie prowadzą one działań rozstrzygających, w określonym stopniu mogą kształtować sytuację, ale przede wszystkim wspierać wojska operacyjne w „ich” działaniach rozstrzygających.

¹⁴ Stąd do podstawowych rodzajów działań taktycznych wojsk lądowych (wg Regulaminu działań wojsk lądowych z 2008 roku, i wcześniejszych), zalicza się obronę natarcie i opóźnienie – a więc działania, prowadzone w strefie działań bezpośrednich.

Działania rozstrzygające, są działaniami świadczącymi o wyniku walki. Jeżeli walkę rozumiemy jako interakcję dwóch stron przeciwnych, o wykluczających się celach działania, to wynik działań rozstrzygających będzie wskazywać, która ze stron została pokonana (czasem do rozstrzygnięcia może nie dojść, po uniknięciu decydującego starcia przez którąś ze stron).

Działania kształtujące, podejmowane przez wojska własne mają na celu uzyskanie określonego stanu końcowego położenia wojsk przeciwnika, względem wojsk własnych. Najczęściej występować będą przed decydującą fazą działań, a ich efektywność wpływa w sposób wymierny na osiągnięcie końcowego sukcesu.

Działania wspierające, obejmują szereg przedsięwzięć podejmowanych dla stworzenia jak najlepszych warunków do prowadzenia działań przez podmiot wspierany. Wspieranie może mieć charakter bezpośredni lub pośredni, przy czym granica między nimi jest umowna i zależy od szczebla dowodzenia. Z punktu widzenia prakseologii działań podejmowanie działań wspierających na rzecz innego podmiotu, ma umożliwić temu podmiotowi uzyskanie jak najlepszych warunków do prowadzenia działań, a więc podniesienia efektywności jego działania w określonej sytuacji.

Jak wynika z powyższego, wszelkie działania wojsk na polu walki (wszystkich rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk) winny zawierać się w wyżej wymienionych obszarach funkcjonalnych wojsk. Jakiegokolwiek działanie „obok” jest niedopuszczalne i prowadzi do trwonienia wysiłku. Kluczowe jest określenie ogólnego celu działania, wyznaczenie głównego wykonawcy itp. Dlatego wojska obrony terytorialnej nie są przeznaczane do prowadzenia działań rozstrzygających, nie wchodzi one w skład wojsk operacyjnych ale zaliczają się do wojsk wsparcia. Tym samym podejmują działania na rzecz stworzenia jak najlepszych warunków działania wojskom operacyjnym. Działania te realizowane są w trzech wymienionych wcześniej obszarach działań: głębokich, bezpośrednich i tylnych.

Obecnie niezwykle trudne byłoby omawianie miejsca, roli i przeznaczenia wojsk OT w strukturze działań bojowych bez uwzględnienia roli, przeznaczenia, a przede wszystkim ograniczenia w użyciu wojsk operacyjnych (głównie wojsk lądowych).

Jak wspomniano, wojska operacyjne, przeznaczone są do działań rozstrzygających, prowadzonych w wymiarze lądowo-powietrznym. Prowadzą działania we wszystkich wymienionych wcześniej strefach działań. W nich uwidaczniają się potrzeby wsparcia przez WOT. Struktura wojsk lądowych (zasadniczy element wojsk operacyjnych), do czasu utworzenia WOT (2016/17 rok), jak i po ich utworzeniu była stosunkowo „jednorodna” tzn.

w ich skład wchodziły przede wszystkim wojska ciężkie (pancerne i zmechanizowane), których wyposażenie i uzbrojenie predysponowało je do prowadzenia walki bezpośredniej z przeciwnikiem. Wydzielenie sił do działań głębokich, bądź tylnych zawsze wpływało na zmniejszenie potencjału w działaniach bezpośrednich. Tym samym, dowódcy, najczęściej do działań poza strefą bezpośrednią (na każdym szczeblu dowodzenia) wydzielali tylko minimum sił, przeważnie niewystarczających w stosunku do potrzeb¹⁵. Siły te pod względem wyposażenia nie odpowiadały uwarunkowaniom prowadzenia działań głębokich i tylnych, co wynikało z faktu wyposażenia jednostek bojowych w etatowe transportery, wozy bojowe lub czołgi¹⁶. Pojawienie się wojsk obrony terytorialnej, jako wojsk wsparcia, rozpatrywać należy w tym względzie jako „uzupełnienie” pewnych zdolności wojsk operacyjnych wynikających z ich struktury i wyposażenia. Jako siły „lekkie” wojska te nie są predysponowane do załamywania uderzeń pancerno-powietrznych przeciwnika, na samodzielny kierunek, czy nawet w ugrupowaniu wojsk lądowych. Natomiast z powodzeniem siły te należy wykorzystywać do realizacji zadań, w których najbardziej efektywnie mogą być wykorzystane – a więc w stosunku do przeciwnika dysponującego takim samym wyposażeniem. Może to być zarówno oddziaływanie bezpośrednie, jak i pośrednie związane ze zdobywaniem informacji, nakierowywaniem uderzeń, czy też oddziaływanie na infrastrukturę. Stąd ich rola w prowadzeniu działań na tyłach przeciwnika jest niezwykle istotna z punktu widzenia potrzeb sił zbrojnych. Przede wszystkim zwiększają się możliwości oddziaływania kinetycznego i niekinetycznego na przeciwnika, które do czasu utworzenia formacji terytorialnej najczęściej były ograniczone do uderzeń lotnictwa i artylerii, zaś pod względem informacji do stosunkowo niewielkich pod względem potrzeb pododdziałów rozpoznania okołowojskowego.

WOJSKA OBRONY TERYTORIALNEJ W DZIAŁANIACH GŁĘBOKICH WOJSK LĄDOWYCH I W OBSZARZE ZAJĘTYM PRZEZ PRZECIWNIKA

Jednym celów powoływania wojsk obrony terytorialnej było uzyskanie przez wydzielony element Sił Zbrojnych RP zdolności do prowadzenia działań nieregularnych. Przyjęte rozwiązania z zakresu miejsc rozwinięcia tych wojsk (cały obszar Polski) oraz sposobu ich użycia

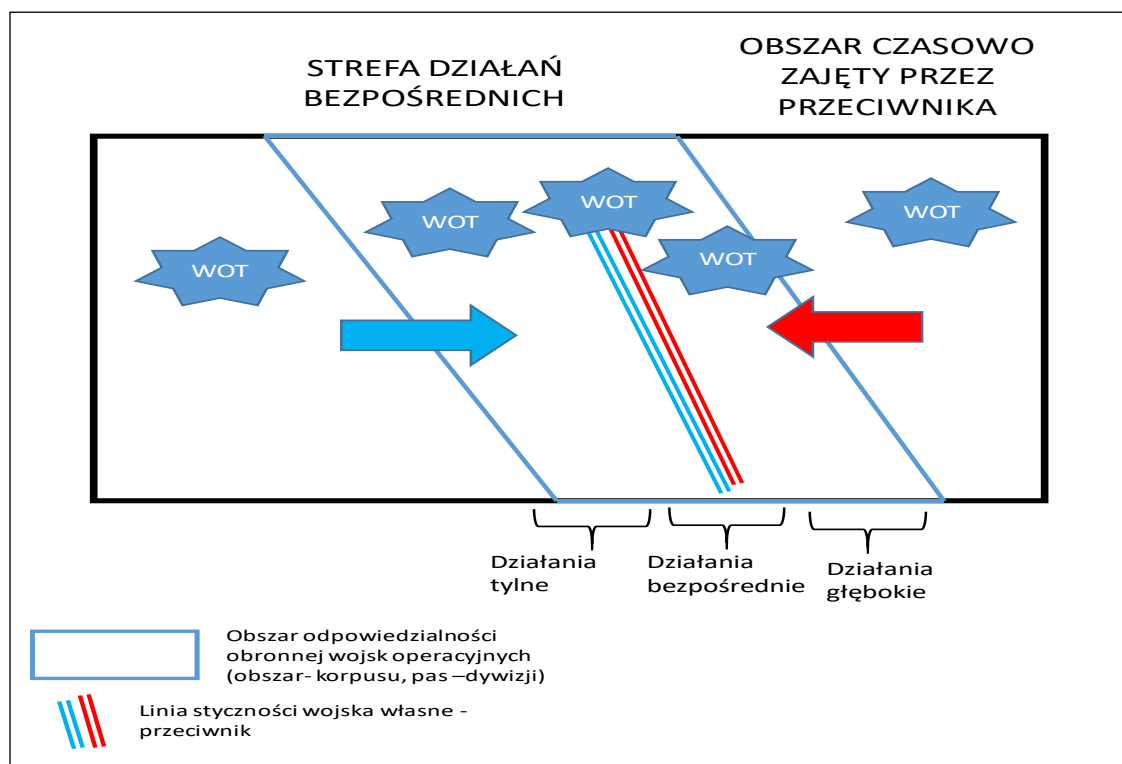
¹⁵ O ograniczeniach wojsk lądowych w tym zakresie: A. Michałak, *Działania nieregularne – współczesne wyzwania*, „Bellona” 2016, nr 3.

¹⁶ Brygady wojsk aeromobilnych i piechoty górskiej (obecnie 21 BSP występuje w składzie 18 DZ) przeznaczone były do prowadzenia działań bezpośrednich lub na tyłach walczących wojsk w trudnym terenie lub tam, gdzie czas reakcji musiał być szybki.

– nie wycofywanie się (pozostanie w swoim rejonie odpowiedzialności obronnej) spowodowały, że działania prowadzone na tyłach przeciwnika, czy też w obszarze przez niego okupowanym są jednymi z priorytetowych zadań wojsk obrony terytorialnej. Niewątpliwym pozytywnym tego rozwiązania jest fakt pozostawienia pododdziałów obrony terytorialnej do działań w rejonach, z których wywodzą się ich żołnierze. Tym samym dalej utrzymane zostanie powiązanie miejsca służby (wykonywania zadań bojowych) z miejscem zamieszkania, a więc to co świadczy o sile WOT. Dodatkowo – bez względu na wynik operacji rozstrzygającej wojsk operacyjnych – na terenie całego kraju pozostają siły, które są zdolne dalej, w sposób wymierny kontynuować walkę przeciwko przeciwnikowi.

Przedstawione w tytule podrozdziału sformułowania: „działania głębokie” i „działania w obszarze zajęтым przez przeciwnika” tylko na pozór wydają się tożsame. Działania w obszarze zajęтым przez przeciwnika są nadrzędne wobec działań w obszarze działań głębokich wojsk lądowych (por. rys. 2).

Rysunek 2
Umiejscowienie działań WOT względem obszaru odpowiedzialności wojsk operacyjnych

Źródło: Opracowanie własne.

Z punktu widzenia omawiania działań WOT, działania w obszarze zajęтым przez przeciwnika (OZP), obejmują cały obszar, na którym on się znajduje, a więc praktycznie niemalże od linii styczności wojsk do granicy państwa. W obszarze tym WOT prowadzi działania na bezpośrednim zapleczu wojsk przeciwnika, w głębi jego działania (kolejne rzuty operacyjne), jak i na terenach w pewnym sensie już okupowanych. Natomiast działania w strefie działań głębokich wojsk lądowych obejmują działania w obszarze, który bezpośrednio wpływa na działania wojsk operacyjnych, gdyż znajduje się w ich jurysdykcji odpowiedzialności. Ma to kluczowe znaczenie dla zrozumienia idei wsparcia udzielanego przez WOT wojskom lądowym. Nie bez znaczenia w proponowanym podziale są także rozbieżności terminologiczne określające działania w głębi przeciwnika, gdzie czytelnik ma problem z interpretacją terminów „działania nieregularne”, „działania partyzanckie”, czy też „działania niekonwencjonalne”, a dalej z rolą w nich formacji wojskowych (lądowych, specjalnych, obrony terytorialnej)¹⁷. Stąd używanie terminu działań w „obszarze zajmowanym przez przeciwnika” obejmuje wszelkie działania wojsk OT w ugrupowaniu i na tyłach przeciwnika, prowadzonych różnymi formami i rodzajami działań. Są to działania mające cechy działań asymetrycznych, w których wojska OT są „słabszym” uczestnikiem starcia, co wpływa na sposób prowadzonych przez nie działań, maksymalnie niwelujący przewagę ilościowo-jakościową przeciwnika. Działania wojsk obrony terytorialnej mają charakter planowy, co stanowi zasadnicze przeciwieństwo do większości działań wojsk lądowych o charakterze nieregularnym na tyłach przeciwnika¹⁸. Celowe wydaje się zdefiniowanie tych działań jako „działań taktycznych prowadzonych w terenie zajęтым przez przeciwnika w celu dezorganizacji jego działań, obniżenia potencjału osobowego, materialnego i morale, uniemożliwienia wykorzystania miejscowych zasobów, a także stworzenia dogodnych warunków do odzyskania utraconego przez wojska operacyjne terenu”¹⁹. Faktycznie wymieniona definicja oddaje istotę prowadzenia działań przez WOT na tyłach przeciwnika. Określa ona cel działania tych wojsk, zaś dobór sił i środków oraz sposobów oddziaływania

¹⁷ Problematyka ta szerzej podjęta jest w opracowaniach: A. Zajączkowski, *Działania niekonwencjonalne i nieregularne w doktrynach i praktyce – stan obecny i perspektywy*, [w:] *Działania nieregularne w uwarunkowaniach współczesnego pola walki*, K. Frąciak, D. Szkołuda, M. Fryc, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2018 oraz M. Usydus, *Zbrojny ruch oporu, Studium teorii i praktyki działań nieregularnych*, Warszawa 2017, s. 9-12.

¹⁸ Wynika to z faktu, iż wojska lądowe przechodzą do działań nieregularnych w sposób planowy i nieplanowy. Nieplanowy (zdecydowana przewaga w praktyce ćwiczeń) dotyczy sytuacji, gdy dalsze prowadzenie bezpośredniej walki z przeciwnikiem może doprowadzić do ich zniszczenia (np. są w okrążeniu). W tej sytuacji winny dążyć do wycofania się do sił głównych, a w wypadku niemożności – przechodzą do działań nieregularnych, vide. *Regulamin działań wojsk lądowych, DD/3.2, DWLqd Wewn. 115/2008*, Warszawa 2008, s. 241.

¹⁹ A. Michalak, *Działania taktyczne...*, op.cit. s. 191.

zależy od dowódców różnych szczebli dowodzenia wojsk terytorialnych. Może obejmować ich działanie samodzielne, we współdziałaniu z innymi RSZ, czy też ruchem oporu. Podmiotem oddziaływania wojsk OT jest szeroko pojęty przeciwnik, a więc siły i środki występujące przeciwko Polsce i jej siłom zbrojnym. Mogą to być zarówno formacje wojskowe, policyjne, paramilitarne – wywodzące się z kraju agresora, ale także wszelkie inne podmioty udzielające mu wsparcia, w tym obywatele i formacje polskie (narodowe i mniejszości narodowych).

Analizując możliwe sposoby użycia wojsk OT w działaniach w obszarze zajmowanym przez przeciwnika, można wyróżnić dwa kierunki ich wykorzystania związane z działaniem na korzyść wojsk operacyjnych oraz na rzecz społeczności lokalnych. W pierwszym, nadrzędnym celem prowadzenia działań jest kontynuacja walki (zbrojnego oporu) i utrzymanie zdolności do wsparcia działań wywoleńczych sił głównych. W drugim ochrona ludności i miejscowych zasobów. Z obu kierunków można wyróżnić szereg celów szczegółowych i zadań związanych między innymi ze zdobywaniem i weryfikacją informacji, wiązaniem walką sił przeciwnika, dezorganizacją jego manewrów i ruchów wojsk, uniemożliwienie sprawnego funkcjonowania administracji działającej na korzyść przeciwnika, czy też wsparcie bezpośrednie i pośrednie działań zaczepnych podejmowanych przez siły główne zmierzające do wyzwolenia zajmowanych przez przeciwnika obszarów.

Dobór celów oddziaływania i sposobów prowadzenia walki związany jest z ogólną sytuacją operacyjno-taktyczną w kraju (na kierunku działania), która powiązana jest z umiejscowieniem walczących wojsk (starcie bezpośrednie), a tym samym położenia wojsk OT a tyłach przeciwnika (a więc stopnia nasycenia obszaru jego wojskami). W związku z tym działania odbywać się mogą:

- na bezpośrednim zapleczu walczących wojsk (w ugrupowaniu przeciwnika) – a więc zasadniczo w strefie działań głębokich wojsk operacyjnych. Wówczas celem oddziaływania wojsk OT będą jednostki wojskowe przeciwnika, a skutki oddziaływania wpływać będą bezpośrednio na sytuację walczących bezpośrednio wojsk własnych;
- w głębi ugrupowania przeciwnika, najczęściej w rejonie rozmieszczenia II rzutów operacyjnych, a więc w znacznej odległości od linii styczności walczących wojsk. W tym przypadku zasadniczym celem będzie dezorganizacja manewru przeciwnika, wiązanie walką jego sił, a poprzez to opóźnienie wprowadzenia ich do walki. Działania te w sposób pośredni, ale istotny wpływać będą na sytuację sił głównych w strefie starcia bezpośredniego;

- w znacznej odległości od walczących wojsk lub w sytuacji doznania przez nie porażki, a więc w obszarze, który można uznać za okupowany. W tej sytuacji zasadniczym celem będzie kontynuacja oddziaływania zbrojnego i zakłócenie korzystania przez przeciwnika z miejscowych zasobów, a finalnie utrzymanie zdolności do czynnego udziału w przyszłym wyzwoleniu okupowanych obszarów.

Przyjęta taktyka działania wojsk obrony terytorialnej, musi uwzględniać wszelkie możliwe sposoby niwelacji przewagi ilościowo-jakościowej przeciwnika oraz utrzymania żywotności własnych sił. Przyjęte rozwiązania w tym zakresie uwidaczniają się na tle podstawowych czynników walki zbrojnej tj. rażenia, ruchu i informacji.

W ramach *rażenia* w sposób maksymalny należy wykorzystać warunki atmosferyczne, głównie pod względem ograniczenia możliwości oddziaływania przeciwnika (z lądu i powietrza). Ataki „punktowe” należy prowadzić zdalnie, z wykorzystaniem materiałów wybuchowych. Ataki bezpośrednie zaś na elementy przeciwnika słabych zdolnościach obronnych (np. logistyka) lub w terenie uniemożliwiającym mu wykorzystanie w pełni posiadanych środków rażenia.

Pod względem *ruchu* należy dążyć do jego wykonywania w sposób jak najbardziej zamaskowany. Tym samym wykonywany powinien być w warunkach ograniczonej widoczności, z wykorzystaniem maskujących właściwości terenu, najczęściej w sposób zdecentralizowany.

W ramach *informacji* celem nadrzędnym jest utrzymanie przychylnego stosunku ludności lokalnej do własnych wojsk (a więc pozyskiwanie informacji) oraz wykorzystanie technologicznych możliwości pozyskiwania i przekazywania zdobytych informacji.

Powyższe, wpływa w sposób wymierny na dobór celów oddziaływania i przyjmowanego sposobu walki. Walka z przeciwnikiem ma charakter asymetryczny, co wynika z jego znacznej przewagi ilościowo-jakościowej. Przewaga ta zaś wpływa na określenie ograniczeń własnych i dobór sposobu działań zapewniających utrzymanie żywotności i efektywności oddziaływania.

Tabela 1

Asymetryczność działań względem czynników walki zbrojnej

DZIAŁANIA W OBSZARZE ZAJĘTYM PRZEZ PRZECIWNIKA	
PRZECIWNIK	WOJSKA OT
RAŻENIE	
<ul style="list-style-type: none"> - pełna możliwość dokonywania ataków z powietrza (samoloty, śmigłowce, drony) - pełne możliwości wykorzystania posiadanego uzbrojenia (możliwości rażenia rodzajów wojsk) - technologia – pełne możliwości pozyskiwania informacji, dozoru itp. (rozpoznanie powietrzne, satelitarne, naziemne), możliwość selektywnego rażenia celi - pełne możliwości zaopatrywania w środki bojowe i ich wykorzystania - 	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczone głównie do broni ręcznej i przenośnych zestawów przeciwpancernych i przeciwlotniczych. Zasoby zmniejszające się w trakcie działań (konieczność zaopatrywania z „zewnątrz”)
RUCH	
<ul style="list-style-type: none"> - pełny manewr powietrzny - wykorzystanie naziemnej infrastruktury komunikacyjnej - wykorzystanie posiadanych naziemnych środków transportowych 	<ul style="list-style-type: none"> - tylko skryty manewr - konieczność wcześniejszego rozmieszczenia sił i środków - głównie pieszo, z ograniczonymi możliwościami wykorzystania lokalnych środków transportowych
INFORMACJA	
<ul style="list-style-type: none"> - pełne spectrum oddziaływania informacyjnego na ludność cywilną - pozyskiwanie i przesyłanie informacji z wykorzystaniem rozwiniętej technologii (satelitarne, powietrzne, naziemne) 	<ul style="list-style-type: none"> - działania informacyjne ograniczone do kontaktów osobistych i z wykorzystaniem środków ruchu oporu - ograniczone możliwości uzyskiwania informacji od sił głównych

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując wyżej zaprezentowane ograniczenia, należy szukać odpowiedzi na pytanie, jakie są mocne strony – możliwości – wykorzystania wojsk obrony terytorialnej w obszarze zajętych przez przeciwnika. Do zasadniczych zaliczyć można tożsamość miejsca zamieszkania z obszarem prowadzenia działań. Kolejne to proporcjonalne nasycenie siłami i środkami całego obszaru zajętego przez przeciwnika, a dalej: rozśrodkowanie wojsk oraz odpowiednie wyszkolenie do tego typu działań. Dzięki temu możliwe będzie stworzenie sieciowego systemu oddziaływania na przeciwnika, poprzez aktywizację do działań określonej wielkości pododdziałów w ustalonych rejonach działania. Faktycznie nie będzie zachodzić konieczność dokonywania manewrów dla stworzenia zgrupowania uderzeniowego. Jednocześnie znacznie ułatwiona będzie kreacja działań na stosunkowo dużym obszarze działania, co wpłynie na możliwości zamaskowania miejsca skupienia głównego wysiłku i opóźni manewr przeciwnika do tego rejonu. Kolejnym pozytywnym takim przyjętym sposobu rozmieszczenia i działania wojsk OT będzie konieczność zaangażowania znacznych sił przeciwnika do działań

przeciwdywersyjnych na całym okupowanym terytorium. Zasadniczo będą to siły lekkie, w tym poddziały zmechanizowane i zmotoryzowane, wykorzystywane zarówno do ochrony obiektów własnych, infrastruktury i prowadzenia zaczepnych działań przeciwdywersyjnych. Związanie działaniami znacznych sił przeciwnika, negatywnie wpłynie na ich ogólne możliwości wykorzystania w innych rejonach działania, jak chociażby w strefie działań bezpośrednich.

PODSUMOWANIE

Jednym z zasadniczych celów utworzenia Wojsk Obrony Terytorialnej w 2017 roku było zwiększenie potencjału obronnego Polski. Część publicystów i osób zajmujących się bezpieczeństwem państwa twierdziło i twierdzi, że potencjał ten nie został zwiększony, gdyż stan wojsk operacyjnych (działania rozstrzygające) się nie zmienił, zaś wojska OT nie mają wymiernego wpływu na starcie bezpośrednie, które decyduje o losach walki, bitwy, a dalej wojny.

Spojrzenie to nie jest prawdziwe. Przeprowadzone badania, analiza wyników i uzyskiwane wnioski w sposób jednoznaczny potwierdzają, że umiejętne wykorzystanie wojsk obrony terytorialnej, działających na korzyść wojsk operacyjnych znacznie poprawia możliwości i zwiększa efektywność działania tych wojsk. Wojska te (operacyjne) w sposób wymierny odciążone zostają od niektórych „absorbujących” ich potencjał zadań (np. przeciwdywersyjnych, ochrona szlaków komunikacyjnych, dozorowanie obiektów). Dodatkowo zyskują na całym obszarze kraju siły, które wspierają je pod względem zbierania informacji, zabezpieczenia manewru, czy też wiązania walką przeciwnika.

Jednym z najważniejszych aspektów użycia wojsk OT jest ich zamierzone wykorzystanie do prowadzenia działań w obszarze zajętych przez przeciwnika. Przyjęta organizacja, wyposażenie oraz powiązanie miejsca służby z miejscem zamieszkania pozytywnie wpływa na możliwości prowadzenia działań na tyłach walczącego przeciwnika, czy też w warunkach okupacji.

Jedność miejsca zamieszkania, z obszarem prowadzenia działań, pozwala żołnierzom OT „zamaskować” swoją obecność w środowisku funkcjonowania. Znajomość lokalnych struktur społecznych umożliwia sprawne funkcjonowanie w ruchu oporu. Posiadane uzbrojenie (lekkie/przenośne) oraz wyszkolenie (w tym inżynieryjno-saperskie, wykorzystania dronów) umożliwia dokonywanie skutecznych ataków na siły przeciwnika i infrastrukturę w sposób efektywny, z zachowaniem minimalnego stopnia strat. Przyjęta struktura organizacyjna – uwzględniająca

podział administracyjny kraju – ułatwia stworzenie dobrze zorganizowanego systemu oddziaływania na siły przeciwnika, mogącego obejmować dowolny wycinek kraju.

Pewnym mankamentem jest brak przyjętych rozwiązań regulaminowo-doktrynalnych w tym zakresie, co utrudnia zwłaszcza sposób szkolenia dowództw pododdziałów i oddziałów WOT w zakresie planowania i organizowania działań o charakterze nieregularnym. Brak rozwiązań w tym zakresie wpływa także negatywnie na organizację współdziałania między wojskami lądowymi a wojskami obrony terytorialnej. Względem możliwości wsparcia WL, z zachowaniem pełnego stopnia efektywności działania WOT.

By zachować tą „efektywność” wojska OT mogą być użyte do działań tylko w „obszarach”, w których są przygotowane i nie mogą być w żadnym wypadku używane jako „substytut” wojsk lądowych.

Przydatność WOT do działań w obszarze zajęтым przez przeciwnika nie ulega wątpliwości. Nie mniej jednak, fakt ten nie może pozostawać wyłącznie w sferze rozważań teoretycznych – zwłaszcza tylko publicystycznych (artykuły, monografie), gdyż wyrażają one wyłącznie myśl autorów, ich spojrzenie na jakąś problematykę i nie mają przełożenia na rozwiązania regulaminowe.

Dalsze badania prowadzone w przedmiotowym obszarze powinny koncentrować się w dwóch kierunkach. Pierwszy – stricte wojskowy – winien obejmować działania dowództw i sztabów WOT w zakresie określania celów i sposobów oddziaływania na przeciwnika, zachowania ciągłości działań itp. Kierunek ten uzupełniony powinien zostać badaniami dotyczącymi najefektywniejszych sposobów walki (oddziaływania na przeciwnika) realizowanymi przez pododdziały OT, z uwzględnieniem wszelkich rozwiniętych systemów technologicznych. Uzyskane wyniki powinny mieć bezpośrednie przełożenie i wymierny wpływ na szkolenie specjalistyczne żołnierzy i dowódców niższych szczebli taktycznych.

Drugi kierunek badań, z pozoru tylko oderwany od funkcjonowania WOT, powinien obejmować problematykę organizacji i funkcjonowania ruchu oporu, którego zasadniczą część stanowi element wojskowy. Już dziś (czas „P”) należy jasno określić „kto” w warunkach domniemanej okupacji kieruje działaniami wojskowymi na terenach okupowanych.

W opinii autora, powyższa publikacja w sposób przystępny omawia problematykę wykorzystania WOT do działania w obszarze zajęтым przez przeciwnika. Przy czym nie powieła przyjętych rozwiązań lecz wskazuje możliwości WOT względem posiadanych przez nie – na dzień dzisiejszy – ograniczeń, ale też mocnych stron.

REFERENCES LIST

PIŚMIENNICTWO LITERATURE

- Frąćik K., Szkołuda D., Fryc M., *Działania nieregularne w uwarunkowaniach współczesnego pola walki*, wyd. Adam Marszałek, Toruń 2018.
- Lasoń M., Klisz M., *Wojska obrony terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku*, „Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka” 2017, nr 3.
- Marczak J., Jakubczak R., *Raport strategiczny: Siły Zbrojne RP w drugiej dekadzie XXI wieku. Koncepcja strategiczna Obrony Terytorialnej RP*, AON, Warszawa 2014.
- Michalak A., *Cele, zadania, struktura i funkcje wojsk obrony terytorialnej w XXI wieku*, [w:] *Wojska obrony terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku*, Lasoń M., Klisz M., „Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka” 2017, nr 3.
- Michalak A., *Działania nieregularne – współczesne wyzwania*, „Bellona” 2016, nr 3.
- Michalak A., *Działania taktyczne wojsk obrony terytorialnej*, ASzWoj, Warszawa 2020.
- Stachowski M., *Koncepcja Wojsk Obrony Terytorialnej jako piątego rodzaju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (materiał dyskusyjny)*, [w:] *Wojska obrony terytorialnej w Polsce i na świecie w drugiej dekadzie XXI wieku*, Lasoń M., Klisz M., „Bezpieczeństwo Teoria i Praktyka” 2017, nr 3.
- Usydus M., *Zbrojny ruch oporu, Studium teorii i praktyki działań nieregularnych*, Warszawa 2017.
- Zajączkowski A., *Działania niekonwencjonalne i nieregularne w doktrynach i praktyce – stan obecny i perspektywy*, [w:] *Działania nieregularne w uwarunkowaniach współczesnego pola walki*, Frąćik K., Szkołuda D., Fryc M., wyd. Adam Marszałek, Toruń 2018.

ŹRÓDŁA

SOURCES

- Regulamin działań wojsk lądowych, DD/3.2, DWLqđ Wewn. 115/2008, Warszawa 2008.*
- Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Dz. U. z 2016 r. poz. 1534, 2138, z 2017 r. poz. 60.
- Wojska obrony terytorialnej w operacji (DD-3.40), DWOT 1/2018, Warszawa 2018.*
- Zasady użycia Wojsk Obrony Terytorialnej (DT-3.40.1), CDiSSZ, Bydgoszcz 2016.*

Copyright (c) 2022 Artur MICHALAK

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.